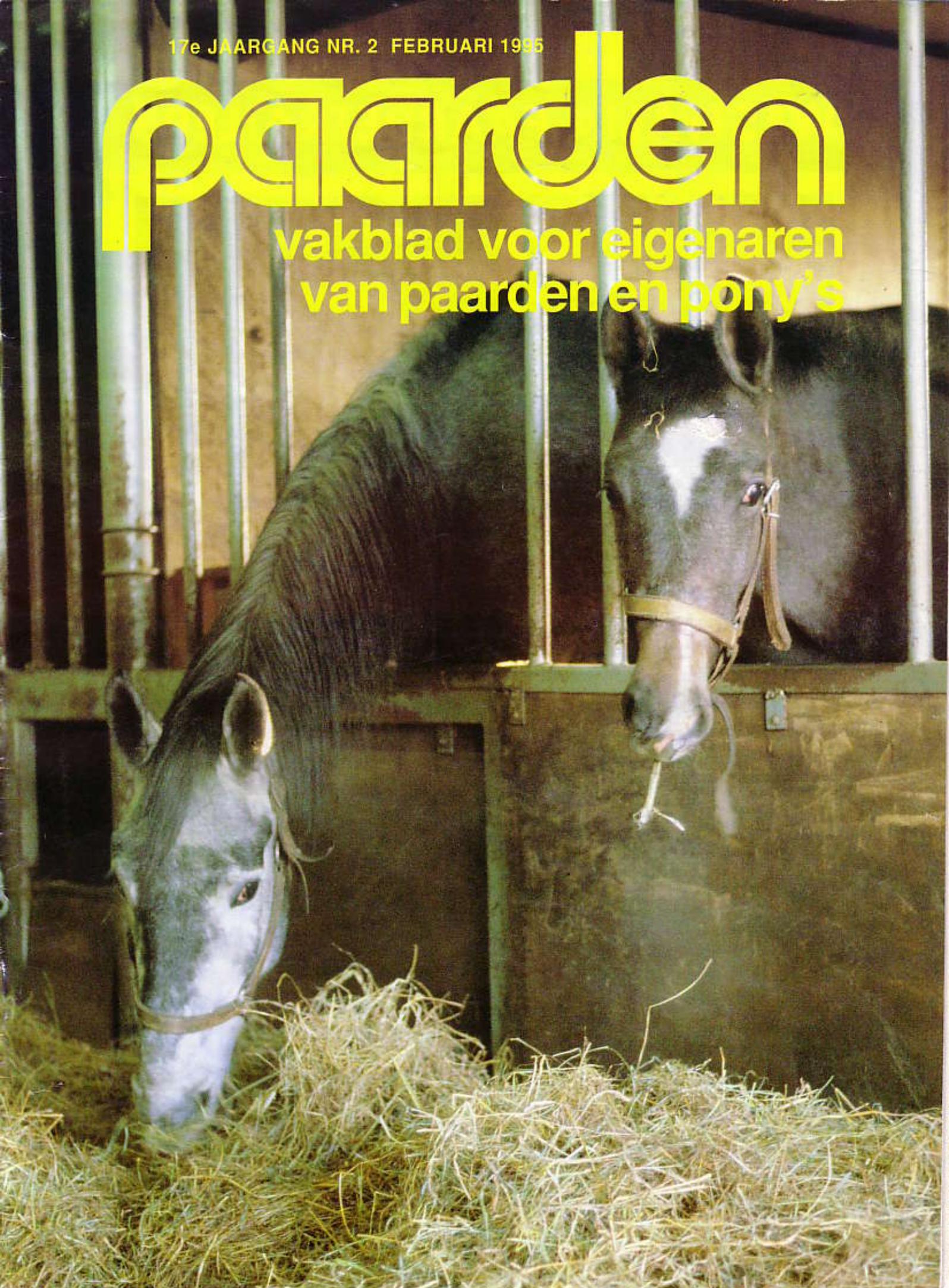

17e JAARGANG NR. 2 FEBRUARI 1995

paarden

**vakblad voor eigenaren
van paarden en pony's**

HET SENNER PAARD

'De gestalte van de Senner was in het oog lopend schoon en edel, het fijne hoofd verried oosters bloed. Karakteristiek bij de Senner was de brede halsaan-zetting alsook de prachtige staart(...). Hoe jammer dat zo'n edel soort moest uitsterven..', aldus de Nederlandse paardenarts Quadekker omstreeks de eeuwwisseling. Men was er in die tijd dus blijkbaar al van overtuigd dat dit eens zo beroemde ras was uitgestorven. Toch was dat niet het geval, zoals uit hetgeen volgt zal blijken.

Het Senner ras was eeuwenlang tot ver over de grenzen van het vorstendom Lippe-Detmold bekend. De meeste boeken over paardenrassen vermelden het ras echter niet meer. Het ras heeft dan ook op de rand van uitsterven gestaan. Niet voor niets kwam het onder de aandacht van de FAAP Animal Genetic Data Bank van de Veterinaire Hogeschool te Hannover, welke zich bezighoudt met het redden van met de ondergang bedreigde huisdierrassen.

Oermoeders

Het Senner ras is het oudst bekende paardenras van Duitsland, want het komt al in een document uit 1160 ter sprake. Het is niet alleen dáárom dat dit ras extra aandacht verdient. Vooral de wijze waarop het eeuwenlang in stand werd gehouden is interessant. Eigenlijk gaat het helemaal niet om een 'zuiver ras' in de gangbare betekenis van dit begrip, maar meer om een 'type-fokkerij', die op vier 'oer-moeders' rust, die alle

in het begin van de 18e eeuw geboren werden.

Van deze 4 merrie-families is er thans nog maar één over, van de merrie met de mannaam 'David'. De tegenwoordige populatie gaat zonder uitzondering terug op die ene merrie. De overerving berust dus in hoofdzaak op de overervingskracht van moederszijde, hetgeen foktechnisch zeldzaam is, omdat bij de meeste paardenrassen de hengstenlijnen een doorslaggevende rol spelen. Maar bij de Senner-fokkerij zijn er in de loop der eeuwen nooit vreemde merries gebruikt, alleen de hengsten zorgden voor vers bloed, waarbij het zeer opvallend is dat geen enkele hengstenlijn zich langer dan drie generaties heeft kunnen handhaven.

Wilde paarden

De Sennerfokkerij begon in de Middeleeuwen als een 'Wildgestüt' in de geest zoals die nog bestaat in de buurt van het Westfaalse Dülmen. Merries met de jonge dieren moeten zich er het hele jaar door buiten redden en elke laatste zaterdag van mei worden nog altijd de jaarlinghengsten gevangen, gebrandmerkt en verkocht.

De Senne waar het Sennerpaard eeuwenlang wild ronddoelde, wordt door Quadekker als volgt beschreven: 'één woeste grote heide van omstreeks 40.000 morgen (ca 10.000 ha), die zich – van de zuidzijde gezien – tot aan de horizon uitstrekt en daar – zoals de zee – in het lichtruim verdwijnt..'. Heel vroeger hadden de paarden daar – ook in de winter – voldoende te eten, want het heidekruid stond zó hoog dat herten zich er in konden verschuilen. Pas toen de mens plaggen ging steken verdwenen op den duur de hoge struiken en het voedzame gewas. Behalve op de heide vertoefden de paarden ook regelmatig in de bossen.

Voor wat de herkomst der paarden betreft, zegt de overlevering dat het nazaten zouden zijn van dieren, die na de veldslag der Germanen tegen de Romeinen in 6 na Christus in de omgeving van het Teutoburger Woud waren achtergebleven. Uitvoeriger zullen we niet op de lange historie van het Senner paard in gaan.

Het bestand wisselde sterk, maar uit de beschrijvingen krijgt men de indruk dat het meestal niet om grote aantallen ging. Wanneer er al van stoeterij-gebouwen sprake was, bleek duidelijk dat daarin niet alle dieren ondergebracht waren, in elk geval niet het hele jaar door. Men heeft voor-

foto's: Sennerarchieef L. Lachner

Dit olieverfschilderij uit 1860 stelt de hengst Sarastro voor. (v. Engels volbloed uit Amazilly, een Senner-merrie die een Anglo-Arabier tot vader had).

Het klassieke brandmerk van het Sennepaard, de roos van Lippe met de vorstenkroon.

al de fokmerries en jonge vrouwelijke dieren zoveel mogelijk 'halfwild' – dus in de open lucht en min of meer aan hun lot overgelaten – opgefokt.

Terug gaande in de tijd onderscheidt men duidelijk verschillende perioden, gekenmerkt door het gebruik van hengsten van bepaald ras. Zo waren het Arabische Volbloeds die in het midden der vorige eeuw gebruikt werden en Engelse Volbloeds, die hen vervingen. Toen bleek dat de merries te 'fijn' van bouw werden, moesten deze hengsten plaatsmaken voor wat massievere hoog in het bloed staande halfbloeds.

Redding

In 1918 werd deze fokkerij, toen nog vorstelijk bezit, overgenomen door de Staat Lippe-Detmold, die op zijn beurt de stoeterij verpachtte aan de Bond van paardenfokkers. Veel had de zaak echter niet meer te betekenen, want slechts 10 dieren stonden de fokkerij nog maar ter beschikking!

In de jaren 30 kwam er een nieuw bewind en werden alle paarden verkocht. Het was in deze periode dat onze landgenote mevrouw Immink ten tonele verscheen. 'Dat de type-fokkerij tot op heden behouden bleef is aan een handje-vol particulieren te danken en in de eerste plaats aan de Nederlandse Julie Mari Immink', aldus Syman. Ir Lackner, de gelukkige eigenaar van de helft van de nog bestaande Senners, schreef: 'nog één keer kon de totale ondergang van de Senners tegengehouden worden. Een Hollandse dame, mevrouw

Immink, zette zich in om de Senner te behouden, waarbij zij zich grote financiële offers getroostte. Zij kocht in 1935 zelf twee merries (jaarlingen), terwijl een veulen van een van die merries haar door de Lippische regering geschonken werd'.

De vorst van Lippe stelde de gebouwen te Lopshorn ter beschikking, evenals enkele stukjes weidegrond. Voor de fokkerij was een Anglo-Arabische hengst beschikbaar. Het gelukte mevrouw Immink de kleine fokkerij in de daarop volgende jaren op de been te houden en het bestand zelfs te vergroten. Toonaangevende hippologen, waaronder Gustav Rau, wezen er in die dagen op dat juist de Senner het type had van een Arabier, die zich aangepast had aan bodem en klimaat.

Zo fokte mevrouw Immink Senners tot aan de laatste dagen van de Tweede Wereldoorlog, toen zij gedwongen werd door de oorlogshandelingen Lopshorn te verlaten. In de buurt van Detmold vond zij tijdelijk onderdak voor haarzelf en haar paarden. Na de oorlog keerde zij niet meer naar Lopshorn terug, de gebouwen waren geheel verwoest. Op de zogenaamde Stapeler Senne vond zij een nieuw verblijf, maar toen er eind 1946 een nijpend gebrek

aan voeder onstond, zag zij zich alsnog genoodzaakt haar dieren verkopen.

Ernst schreef over dit tragische moment: 'Er bestaat nauwelijks nog de mogelijkheid de laatste Senners te verzamelen en daarmee de fokkerij verder voort te zetten. Daar is geen geld voor en ook is het niet mogelijk de dieren in hun oorspronkelijke thuisland, waar zij in de loop der eeuwen hun type hebben gekregen, terug te brengen omdat een groot deel van het Teutoburger Woud als militair oefenterrein in gebruik is.'

Tien jaar later – 1956 – waren er van haar stoeterij in totaal nog 9 merries en 2 hengstveulens in leven, waarvan de merrie Maja aan 'de school' te Utrecht kwam en de merrie Mudschalli in het bezit kwam van ritmeester Van Balluseck.

Dr. Hermans, die destijds nauw betrokken was bij de naar ons land verkochte Senners, was zo vriendelijk mij daaromtrent uitvoerig in te lichten. Zeer in het kort verliep de geschiedenis verder als volgt: In november 1947 werden er volgens dr. Hermans hier 3 merries, 1 hengst en 1 ruïn ingevoerd. De merries kwamen op de faculteit terecht, waar met Maja werd gefokt. Van haar verkreeg

De hengst Marius, gereden door dr. Hermans. Hermans was destijds nauw betrokken bij de naar ons land verkochte Senners.

Sennerpaarden bleken aanleg te hebben voor zowel dressuur als springen. Deze merrie Kontess werd met goed gevolg uitgebracht in samengestelde wedstrijden.

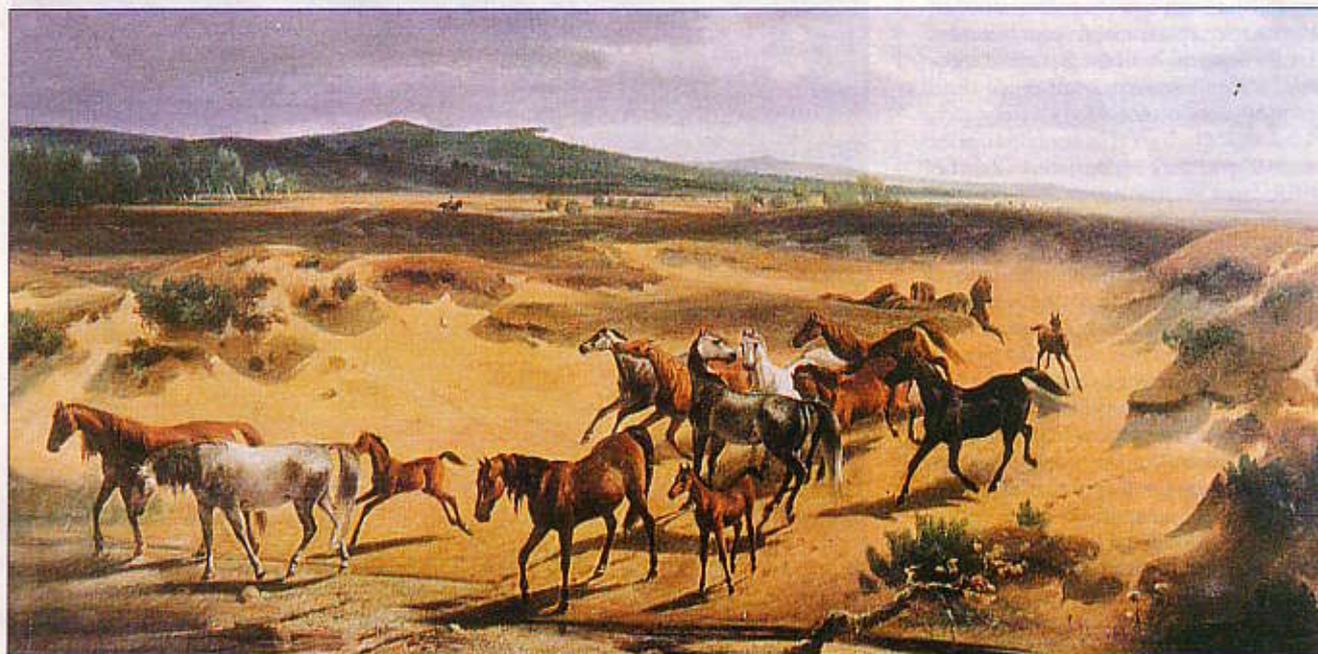
men 3 veulens, 2 van een Berberhengst (door de Duitsers op de Spahis buitgemaakt) en een van de Engelse Volbloed

'Merry Mistrel'. In 1971 werd een hengstveulen aan eerder genoemde heer Lackner in Duitsland verkocht. Lackner is vastbe-

Voor informatie over dit ras:
K.L. Lackner,
Hamlingdorfer Weg 32,
33829 Borgholzhausen (Dld.)
Tel. 05425-6570

Geraadpleegde bronnen
F.Cardini: Dictionaire d'hippiatrique et d'équitation. Parijs 1848.
H.Ernst: Entwicklung des ehemaligen Fürstlich-Lippischen Sennergestüts. Proefschrift. Hannover 1956.
A.Kraus en K.Späh: Wildpferde einst und jetzt. Dülem 1931.
H.P.Lampe: Wildpferde in Westfalen Tecklinghausen 1977.
J.Nissen: Groszes Reit- und Pferdelexicon. Güterloh. 1976.
F.A.L.Quadekker: Het Paardenboek, deel II. Zutphen z.j.
W.C.Schimmel: Handleiding tot de paardenkennis. Deel 2. Breda 1915.
C.Silver: Elsevier's Paardengids. Amsterdam 1977.
W.von Unger: Aus der Vergangenheit des Senner Gestüts.

sloten de Sennerfokkerij voort te zetten. Het tegenwoordige Sennerpaard heeft het type van de Anglo-Arabier. In de loop der eeuwen heeft de Senner een groot uithoudingsvermogen verkregen, het is taai en sober, als gevolg van de voortdurend harde strijd om te overleven.

Sennerpaarden in een typisch Senne-landschap. Dit schilderij hangt in het Lippisches Landesmuseum Detmold.